

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ОБЛІКОВА КАРТКА об'єкта культурної спадщини

Курган «Вітова Могила» (найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Споруда	Місцевого значення

1. Дата утворення об'єкта:

Друга половина VII – перша половина VI ст. до н. е., культура лісостепоного землеробського населення скіфської епохи.

2. Місцезнаходження об'єкта:

Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська область, неподалік межі з Котелевським районом, за 4,8 км на північний схід (азимут 76°) від східної околиці с. Міські Млини Опішнянської селищної ради, за 1,61 км на південь – південний схід (азимут 158°) від південної окраїни с. Деревки Деревківської сільської ради Котелевського району та 3,05 км на північний схід (азимут 47°) від околиці с. Лихачівка Малорублівської сільської ради того ж району.

Орієнтовні координати умовного центру останця кургану:

Градуси, мінути, секунди (Датум WGS 84)	
N	E
49°57'35.4" півн. широти	34°42'32.0" сх. довготи

3. Охоронний № пам'ятки:

Не присвоєно.

4. Дати і № документів, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

Взятий на державний облік рішенням Полтавської обласної ради від 15. 02. 2001 р. «Про охоронювану археологічну територію «Більське городище», категорію пам'ятки не визначено.

5. Функціональне використання:

Сучасне	Первісне	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Земельна ділянка з лісовими насадженнями	Поховання представника еліти населення Поворскля скіфської доби	Імовірний пункт спостереження під час битви на Ворсклі 1399 р., тригопункт третьої чверті XX ст.

6. Стислий опис об'єкта:

Розташування об'єкта	Курган «Вітова Могила» розташований на підвищенні плато другої тераси лівого берега р. Ворскли з абсолютною висотою понад 102,0 м за 2 км на північ від шосе Н-12 «Полтава – Опішня – Котельва – Ахтирка» у лісових насадженнях 7-го виділу 63 кварталу ДП «Диканське дослідне лісомисливське господарство», за 1,61 км
----------------------	---

	на південь – південний схід від околиці с. Деревки та 3,05 км на північний схід від с. Лихачівка Котелевського району, поряд з ур. Шахове і пересихаючим заболоченим озерцем Деренковим.
Характеристика об'єкта	Курган Вітова Могила відомий за картографічними матеріалами 3-ї чв. XIX ст. Досліджений 1888 р. І. А. Зарецьким. На час розкопок мав висоту близько 4,3 м та діаметр 60 м і був оточений кільцевою западиною, що утворилася під час вибирання ґрунту для його спорудження. Під насипом знаходилося поховання з прямокутною ямою і дерев'яним накатником (2,8 × 4,2 м) глибиною понад 1 м. У ній виявлені залишки коня, а в північно-західному куті — шкіряного сагайдака з 238-ма бронзовими вістрями стріл та прикрасами із золота і бронзи. Поряд — уламки залізної вузди коня. Колекція знахідок придбана 1891 р. в І. А. Зарецького з метою погашення кредиту на фінансування розкопок. Наразі зберігається у Державному історичному музеї Російської Федерації. Вважається, що топонім «Вітова Могила» є відлунням подій 600-річної давнини, коли у Середньому Поворсклі відбулася грандіозна і трагічна «битва народів» 1399 р. литовсько-українських військ Великого князя Литовського Вітовта із золотоординцями Тімур-Кутлука та Єдигея. Існує здогадка, що, можливо, на кургані знаходився спостережний пункт Вітовта під час цієї битви. Останець насипу кургану наразі має висоту 3,1 – 3,4 м та діаметр 63 x 70 м, з північного боку зайнятий сосновим лісом, з півдня — молодими насадженнями. Залишки кургану зберегли пласку вершину (20 x 25 м) на місці колишньої заглибини розкопу. З південного і південно-східного боків від піл простежується ділянка оплилої заглибини від вибирання ґрунту завширшки 5–8 м і глибиною 0,4–0,5 м. Вершина насипу задернована, зі слідами геодезичного пункту 70-80-х рр. XX ст. У широтному напрямку насип перетинає лісова дорога. Абсолютна висота кургану в Балтійській системі вимірювань на різних картах XX ст. вказується у межах 105,2 – 105,4 м. Орієнтовна площа, зайнята насипом, складає 0,3517 га.
Наявність творів мистецтва	Під час розкопок 1888 р. в основному похованні виявлені залишки сагайдака, прикрашеного 28 золотими високохудожніми бляшками у вигляді пантери, гірського козла, орлиних голівок, золоті розетки, а також бронзова позолочена кругла бляха — витвори античних торевтів і скіфських майстрів кін. VII – VI ст. до н. е.

7. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

8. Ступінь схоронності:

Добрий, задовільний, незадовільний, аварійний	Вигляд кургану змінений від первісного внаслідок проведення розкопок «колодязем» навесні – влітку 1888 р. Технічний стан останця насипу – задовільний.
--	---

9. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Альбом колекції из раскопок И. А. Зарецкого	1888-1889	І. А. Зарецький	Бібліотека ДІМ Російської Федерації

Науковий звіт	2003	О. Б. Супруненко	Науковий архів ІА НАНУ ф.е., спр. 2002/168.
Науковий звіт	2014	О. Б. Супруненко	Науковий архів ІА НАНУ ф.е., спр. 2014 / Нов. надх.; НА ЦОДПА. Ф.е. — Спр. 739.

10. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Частина знахідок з розкопок основного поховання кургану зберігається у фондах Державного Історичного музею РФ (м. Москва, з 1891 р.).
Іконографічні матеріали	Іконографічні матеріали відсутні.
Архівні матеріали	<i>Зарецкий И.А.</i> Альбом древностей из раскопок 1888 – 1889 гг. // Научная библиотека ГИМ РФ. <i>Супруненко О.Б.</i> Звіт про археологічні розвідки в Котелевському та Полтавському районах Полтавської обл. з підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» в 2002 р. // НА ІА НАНУ. — Ф.е. — Спр. 2002/168. — Арк. 6. — Рис. 10, 22. <i>Супруненко О. Б.</i> Звіт за розвідки та археологічні експертизи на Полтавщині 2014 р. / Супруненко О. Б., участю Гавриленка І. М., Мироненка К. М. та ін. // НА ІА НАНУ. — Ф.е. — 2014. — Нов. надх.; НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 739. — Арк. 88–89.
Картографічні матеріали	<i>Карта:</i> М-36-82-А-б-2. — М 1:10 000. — М.: ГУГК, 1978. <i>Карта:</i> Ахтирка. — М-36-82. — М 1:100 000. — К.: Воен.-топограф. ф-ка, 1992.
Бібліографічні матеріали	<i>Зарецкий И.А.</i> Заметка о древностях Харьковской губернии Богодуховского уезда слободы Лихачевки // Харьковский сборник. — Харьков, 1888. — Вып. 2. — Кн. X. — С. 229-246. <i>Багалец Д.И.</i> Объяснительный текст к Археологической карте Харьковской губернии // Тр. XIII Археол. съезда. — Т. I. — С. 1-2. <i>Zakharow A.A.</i> I.A.Zaretsky's excavations in the Government of Kharkov // Eurasia Septentrionalis Antiqua. — 1932. — N. 7. — P. 67-72. <i>Ковпаненко Г.Т.</i> Племена скіфського часу на Ворсклі. — К.: Наукова думка, 1967. — С. 103. — Рис. 48. <i>Grakow B.N.</i> Die Skythen. — Berlin: VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, 1980. — Taf. 23. <i>Черненко Е.В.</i> Скифские лучники. — К.: Наукова думка, 1981. — С. 44. — Рис. 27: 2. <i>Сидоренко Г.О., Махно Є.В., Телегін Д.Я.</i> Довідник з археології України: Полтавська область. — К.: Наукова думка, 1982. — С. 58. <i>Ильинская В.А., Тереножкин А.И.</i> Скифия VII – IV вв. до н. э. — К.: Наукова думка, 1983. — С. 354. <i>Posuchovas V.</i> Kur buvo vorsklos Kautynes? / Posuchovas Valentinas // Mokslas ir Gyvenimas. — Vilnius, 1983. — № 1. — С. 38. <i>[Кулатова І.М., Супруненко О.Б.]</i>. Вітова Могила // Полтавщина: Енциклопедичний довідник / За ред А. В. Кудрицького. — К.: Укр. енциклопедія, 1992. — С. 137–138. <i>Жук В.</i> Где же произошла битва Витовта? / Вера Жук // Дорогами тысячелетий. — М. : Молодая гвардия, 1989. — С. 21 – 39. <i>Супруненко О.Б.</i> Вітова могила // Наукова концепція державного заповідника «Більське городище скіфського часу»: наукова концепція, довідкові матеріали, проекти. — Полтава: Археологія, 1996. — С. 22–24. <i>Супруненко О.Б., Шрамко Б.А., Кулатова І.М.</i> Більське городище скіфського часу. Історична довідка // Наукова концепція державного заповідника «Більське городище скіфського часу»: наукова концепція, довідкові матеріали, проекти. — Полтава: Археологія, 1996. — С. 22. <i>Варвянська Т.В., Супруненко О.Б.</i> Розрита Могила. — Полтава: Археологія, 1996. — С. 4, 16. — Рис.

	<i>Мокляк В. О.</i> Документальні свідчення XVI – XVII ст. про події на річці Ворсклі 1399 року / Мокляк В. О. // АЛІУ. – Полтава, 2000. – №№ 1-2 (7-8). – С. 123 – 125. <i>Додаток № 1</i> до рішення Полтавської обласної ради «Про створення Охоронюваної археологічної території «Більське городище» від 15 лютого 2001 року / Укл. Кулатова І. М., О. Б. Супруненко, Б. І. Золотницький // АЛІУ — Полтава, 2001. — № 2 (10). — С. 5. <i>Посухов В. І.</i> Битва 1399 р.: підказує народна пам'ять / Посухов В. І. // АЛІУ. — Полтава, 2003. — №№ 2 / 2002 – 1 / 2003 (12-13). — С. 178–179. <i>Білоусько О.А., Супруненко О.Б.</i> Давня історія Полтавщини (XX тисячоліття до н.е. – V століття): Підручник для 6 кл. загальноосв. школи. – Полтава: Оріяна, 2004. – С. 142. <i>Білоусько О.А., Супруненко О.Б., Мироненко К.М.</i> Середньовічна історія Полтавщини (V – перша половина XVI століття): Підручник для 7 кл. загальноосв. школи. – Полтава: Оріяна, 2004. – С. 173, 177. <i>Кулатова І.М., Супруненко О.Б.</i> Археологічні дослідження І.А. Зарецького на Полтавщині // Археологія. – К., 2014. – № 2. – С. 123, 125.
--	---

11. До облікової картки додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
<i>Графічні матеріали</i>			
Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл. Курган «Вітова Могила». Карта розташування (основа: Ахтирка. – М–36–82. – М 1:100 000. — К.: Военно-топографическая фабрика, 1992 г.).	1	2014	О.В. Коротя
Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл. Курган «Вітова Могила». Генеральний план, з позначенням сусідніх курганів. <i>За картографічною основою М 1: 10 000 см (1978 р.).</i>	1	2003, 2014	О.Б. Супруненко, А.В. Коверко
<i>Фотофіксація</i>			
Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл. Курган «Вітова Могила». Реконструкція розташування золотих бляшок на гориті. <i>Розкопки І.А. Зарецького, 1888 р. (у Державному Історичному музеї РФ, 2010 р.).</i>	1	2010	І.Б. Шрамко
Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл. Останець насипу кургану «Вітова Могила». Вигляд з півдня.	1	2014	О.Б. Супруненко
Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл. Останець насипу кургану «Вітова Могила». Вигляд зі сходу.	1	2014	О.Б. Супруненко

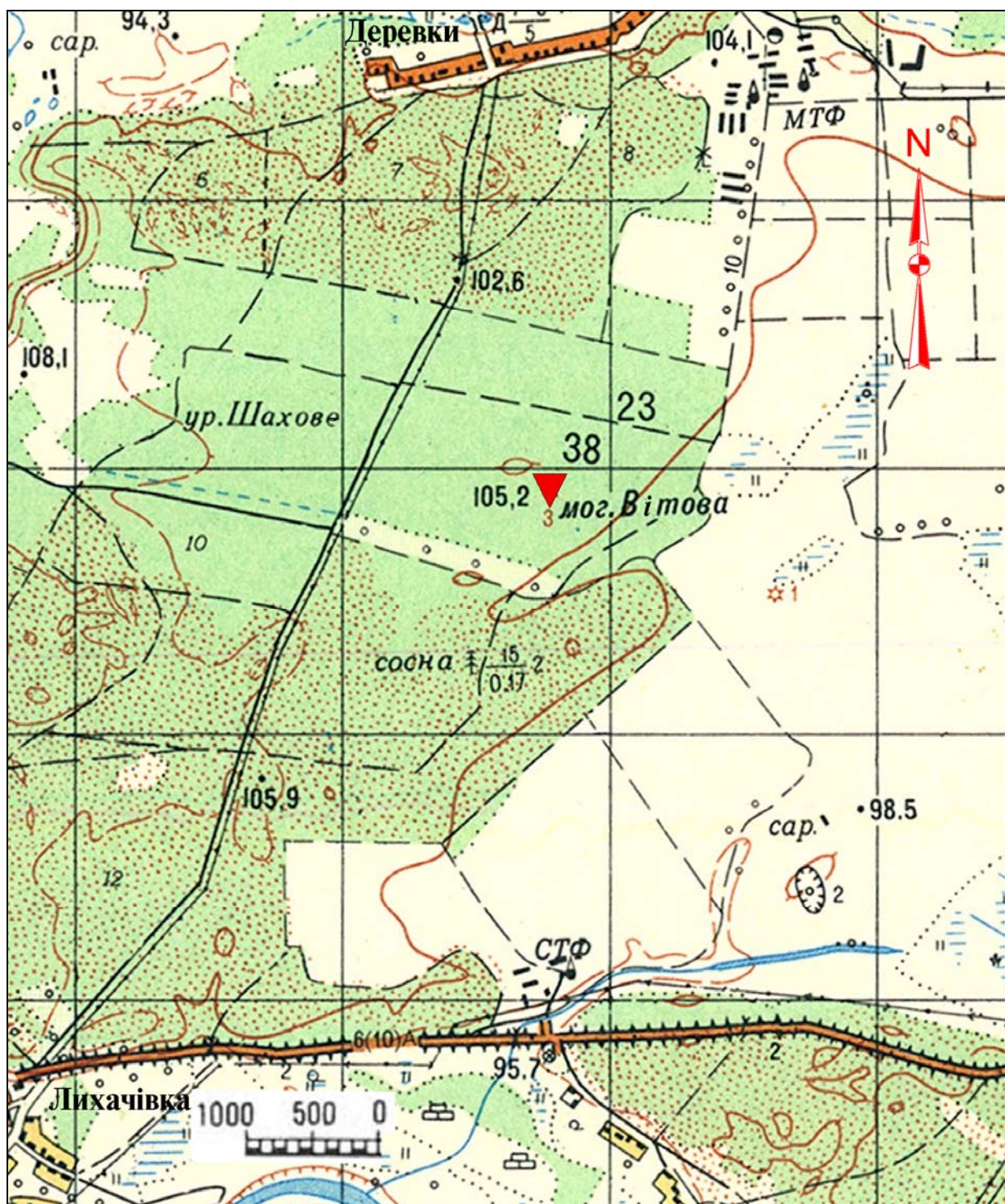
Облікову картку склали:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Провідний науковий співробітник Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, заслужений працівник культури України	Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	Супруненко О. Б.		12.12.2014
Молодший науковий співробітник Комунальної установи «Історико-культурний заповідник «Більськ» Полтавської обласної ради	Кандидат історичних наук	Задніков С. А.		12.12.2014

Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації
Г.І. Фасій

 (ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації

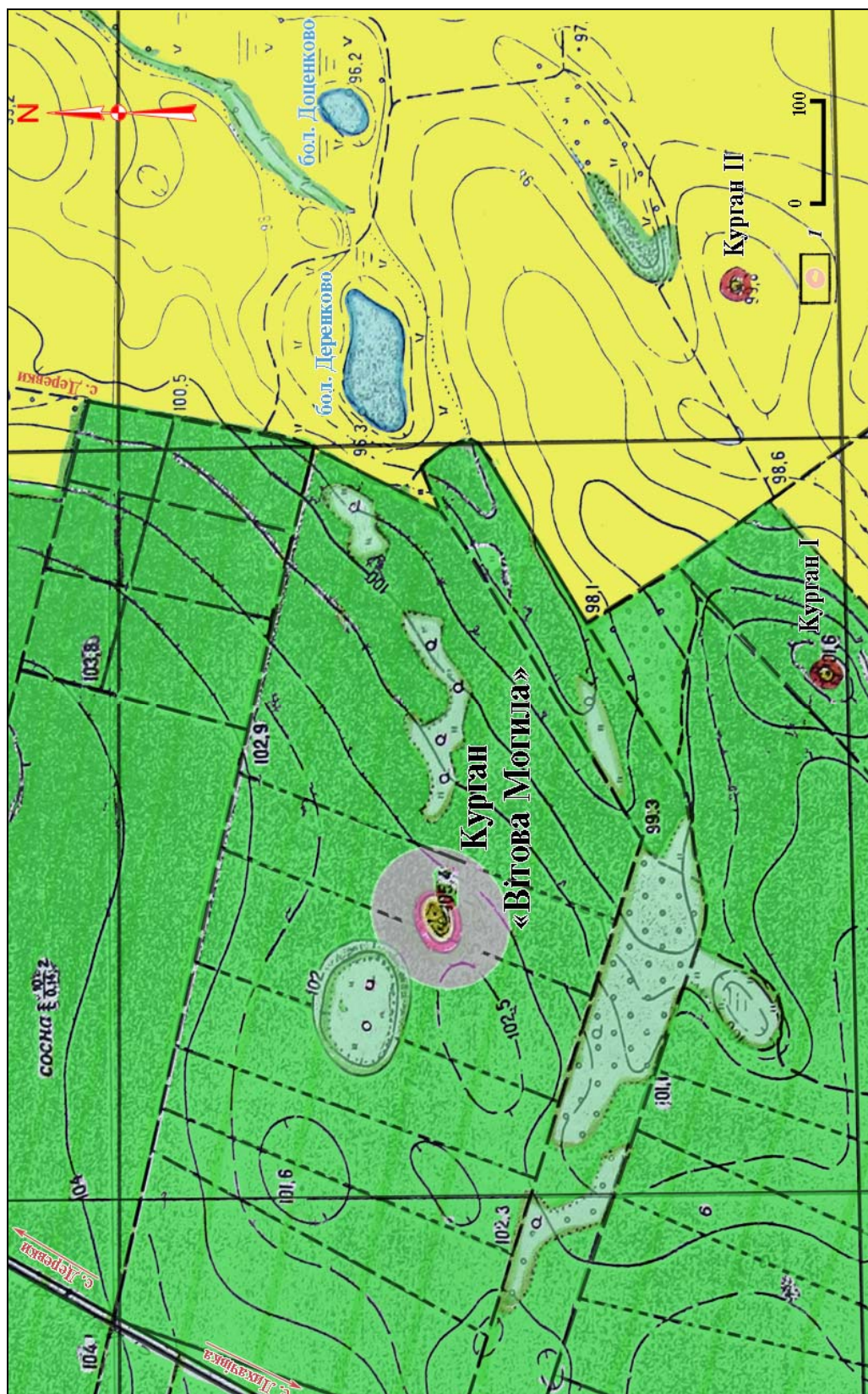

1. Опішнянська селищна рада, Зінківський район, Полтавська обл.

Курган «Вітова Могила». Карта розташування

(основа: Ахтирка. – М-36-82. – М 1:100 000. — К.: Военно-топографическая фабрика, 1992 г.).

Підг. Коротя О.В., 2014.

2. Опішнянська селищна рада, Зінківський район, Полтавська обл.
 Курган «Вітова Могила». Генеральний план, з позначенням сусідніх курганів.
 За картографічною основою М 1: 10 000 см (1978 р.).

Підг. Коверко А.В., Супруненко О.Б., 2003, 2014.

3. Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл.
 Курган «Вітова Могила». Реконструкція розташування золотих бляшок на горіті.
Розкопки І.А.Зарецького, 1888 р.
 (в експозиції Державного Історичного музею Російської Федерації, 2010 р.).

Фото Шрамко І.Б., 2010.

4. Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл.

Останець насипу кургану «Вітова Могила». *З південного сходу*

Фото Супруненка О.Б., 2014

5. Опішнянська селищна рада, Зіньківський район, Полтавська обл.

Останець насипу кургану «Вітова Могила». *Вигляд зі сходу*

Фото Супруненка О.Б., 2014